La femme

2010 TAVASZ

78.
Huszti Péter
SZÍNÉSZKIRÁLYI
SORS

SZÍNÉSZKIRÁLYI SORS

Huszti Péter

DIALOGUE PRIVÉ -
MAGÁNBESZÉLGETÉS

Zétényi Lili: Királyi sors

Huszti Péter új könyvének címében a sorsára hagyott II. Lajos királlyal együtt kiált föl: „Kik vagytok, hé!" És ki ő? Negyven éven át a Madách Színház vezető színésze, Kossuth-díjas, kiváló művész, nyolc évig a Színház- és Filmművészeti Egyetem rektora, egyetemi tanár, a Soproni Petőfi Színház művészeti tanácsadója.

Huszti Péter:

Kik vagytok, hé!

A Madách Színház vezető színésze volt 40 éven át. Játszotta Hamletet, Jágót, Cyranót. Legújabb könyvében, melyet emlékszőttesnek nevez, felidézi ifjúságát, a nagy társulatot, nagy utazásait Amerikától Anglián át Oroszországig. Bízunk abban, hogy megírja majd nagy pályatársai, Márkus László, Pécsi Sándor, Tolnai Klári, Kiss Manyi, Sulyok Mária, Domján Edit, Mensáros László, Gábor Miklós, Bessenyei Ferenc és a többi csodálatos színészóriás portréját is, hisz ő közelről látta, hallotta, ismerte őket. Ott volt.

(Ulpius-ház)

Szerző: Zétényi Lili
Fotó: Nánási Pál

KIRÁLYI SORS

Huszti Péter új könyvének címében a sorsára hagyott II. Lajos királlyal együtt kiált föl: Kik vagytok, hé! És ki ő?
Negyven éven át a Madách Színház vezető színésze, Kossuth-díjas, kiváló művész, nyolc évig a Színház- és Filmművészeti Egyetem rektora, egyetemi tanár, a Soproni Petőfi Színház művészeti tanácsadója.

– Azt írja könyvében, hogy a főiskola elvégzése után úgy érezte, ön körül forog a világ. Milyen érzés volt ez, hogy Úristen, most minden rólam szól?

– Jó két évig fel sem fogtam igazán, hogy mi történik körülöttem. Harmadévesként már a Madách Színházba kerültem, az Amphitrion főszereplőjeként, olyan nagyságok közé, mint Garas Dezső, Zenthe Ferenc, Domján Edit, Békés Itala, Lőte Attila. Negyedéves főiskolásként Turgenyev Egy hónap falun című darabjában Tolnai Klárival, Avar Istvánnal, Mensáros Lászlóval, Horváth Jenővel, Soltész Annival játszhattam együtt. Aztán a következő szezonban négy főszerepet kaptam. Rendezett Ádám Ottó, Vámos László, Pártos Géza, Lengyel György.

– Berobbant a pályára. Nem lehetett könnyű feldolgozni.

„Kik vagytok, hé! A Szapolyai seregjei?" A várt sereg azonban nem jött, cserbenhagyta a királyt, és nem jött válasz sem az éj sötétjében bolyongó arctalan, idegen, titokzatos alakoktól.

– Annyira sok volt a tennivalóm, hogy csak két év múlva kaptam fel a fejemet: mi is történik velem?! Kétségtelenül volt bizonyos veszélye annak, hogy körülöttem forog a világ. Az Egy hónap falun főszerepét követte Németh László Árulója Bessenyei Ferenccel, majd Tabi László Enyhítő körülmény című vígjátékában játszottam egy tökkelütött rendőrt. Ez volt akkor a legnagyobb sikere a Madách Kamarának, ezzel futottam be. Aztán jött a Szent Iván-éji álom Demetriusa, a Gellért-hegyi álmok fiúja, az Ármány és szerelem Ferdinándja és az Éjjeli menedékhely Vaszka Pepelje. Mindezt követték a filmek és a tévéjátékok. Különböző újságok címlapján voltam szinte minden héten. Arra vágytam, hogy csak reggel 10-től 2-ig és este 7-től 10-ig legyek színész, egyébként ne ismerjenek meg az utcán. Nem tudtam mit kezdeni a szerelmes levelekkel, a rajongással. Sokan ezt talán nagyképűségnek tekintették, de nekem borzasztóan fontos volt, hogy néha elbújjak. Ádám Ottó, miközben gyönyörű feladatokkal látott el, megkövetelte, hogy én is adjam oda az életemet a színháznak. A „körülöttem forog a világ" érzésnek eleinte főleg a negatívumait éreztem.

– Gondolom, rengeteg vetélytársa, versenytársa, irigye volt.

– Természetesen. Számomra felfoghatatlan pletykák is terjedtek. Nem is emlékszem már ezekre, az életem csak a hivatásomról szólt, annak éltem. Játszottam hétvégén, játszottam karácsonykor. Pedig a családi élet is mindig nagyon fontos volt. Amióta Ildikóval összeházasodtunk, minden szabad időnkben együtt voltunk, a gyerekek pedig megoldották azt, hogy nem lehetett abba beleülni, hogy én most mekkora színész vagyok, Kossuth-díj vagy ilyen díj meg olyan díj. Akár hihető, akár nem, úgy éltük le az életünket, hogy itthon nem volt téma a színház. Ők nem bolond színészeket láttak, hanem a mamát, akitől mindig csak kaptak, és a papát, akihez szintén lehetett fordulni. Ha egy közös előadáson valami nem sikerült, lehetőség szerint azt is csak másnap beszéltük meg, a színházban.

– Rengeteget játszottak együtt, nyilván volt konfliktusuk.

– Persze. De a csaták a színházban zajlottak. A gyerekek iránti tiszteletből itthon nem voltak színházi viták.

– Végiggondoltam, és nem tudok olyan pályatársat mondani az ön generációjából, aki egy vezető budapesti színház vezető színésze lett volna negyven éven keresztül, töretlenül egyenes ívű pályát futva be. Mi minden kellett ehhez az elhivatottságon túl? A csillagok állása? Szerencse? Különleges emberek? Tényleg ennyivel jobb volt, mint a többiek? Ha szabad ilyet kérdeznem…

– Érdekes kérdés. Azt nem tudom, hogy jobb voltam-e. De nem akarok szerénykedni. Annyit tudok, hogy a lelkiismeretem tiszta a szerepekkel, a pályámmal, azokkal szemben, akikkel együtt játszottam, dolgoztam. Úgy értem, akár jó lett egy előadás, akár rossz, akár jó voltam, akár rossz, én rengeteget adtam ezeknek a szerepeknek. Rengeteget kaptam is tőlük persze. És hogy mi a szerencse? Úgy érzem, az, hogy kikkel játszik, kikkel dolgozik az ember, milyen rendezőkkel, milyen közegben. Kétségtelen, hogy Ádám Ottó műhelye különleges volt. Pedig a vége felé már nagyon támadták.

– Támadták korábban is, azt mondták, Ádám Ottó színháza „túl szép színház".

– Korábban is támadták, de a vége felé nagyon durván. Mégis volt a színháznak egy őrületes közönségbázisa, a Shakespeare-eknek és a Csehovoknak, nemcsak a vígjátékoknak és a musicaleknek, mert ez utóbbi akkor még nem is létezett. Százötvenszer játszottuk az Otellót, hosszú szériában a Hamletet és a Csehovokat. A nézők kitartottak a színház és a színészek mellett annak ellenére, hogy bizonyos kritikusok mit mondtak vagy mit írtak róluk. Én is kitartottam, pedig közben rengetegen meghaltak, elmentek azok közül, akikkel együtt kezdtem. Aztán jött egy nagy váltás a pályámon, amit sohasem gondoltam volna. Ötvenéves korom körül egyszer csak azt mondta Kerényi Imre, hogy Molnár Ferenc A vörös malom című darabjából készült egy musical, ennek a főszerepét kiosztotta rám. Akkor kezdtem el musicalt játszani. A zenéhez

STYLIST: ANTAL ESZTER • MAKIKHAJ: GERŐ ANNA • RUHA: REPORTER - VASTHY'S CORNER - WWW.V-A.THU

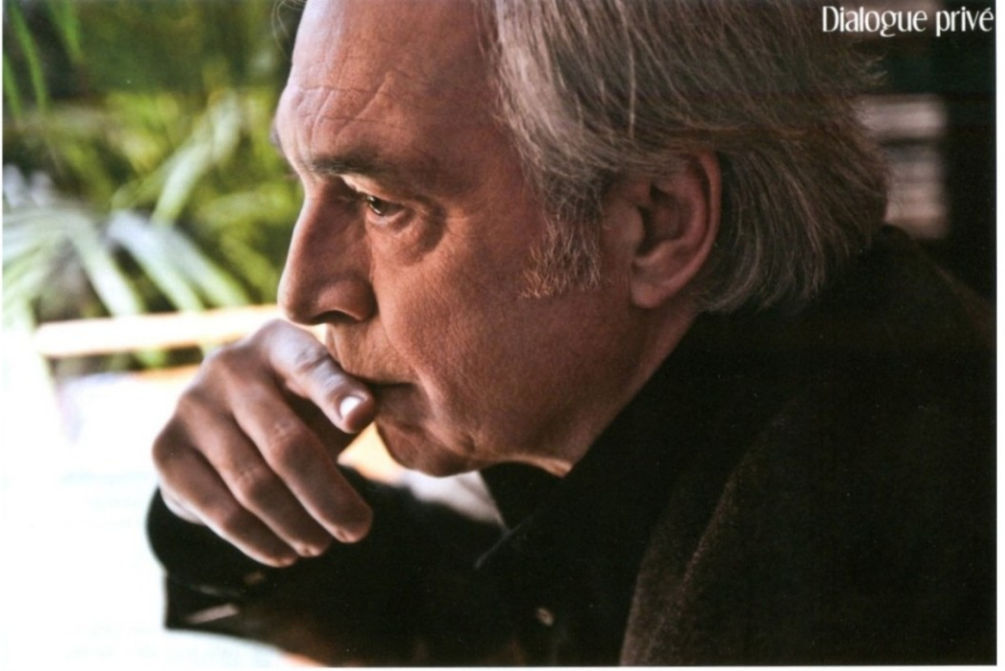

nagyon sok közöm volt kisfiú korom óta. Igazság szerint még ma is karmester szeretnék lenni, de ez egy másik téma. Édesapám volt muzsikus. Az Operában játszott hegedűn. Aztán jött „Az Isten pénze", a Hegedűs a háztetőn, amely tulajdonképpen a legeslegnagyobb szerepek sorába illik az életemben. Ha valaki huszonnyolc éves koromban azt mondja, hogy ötvenéves koromban musicalt fogok játszani, akkor a képébe kacagok, mégis így alakult.

– Akkoriban voltak rajongótáborok. Voltak Vígszínház-drukkerek és Madách-drukkerek. Mint egy focicsapatnak vagy rockzenekarnak.

– Igen, volt egy óriási tábora ennek is, annak is. A közönség velünk együtt készült a bemutatókra. Emlékszem a II. Lajos király című Szomory Dezső-darab premierjére, a nézőtér várakozásteljes zsibongására, a zsongására, amely a darabnak és nekünk szólt. Azt is nagyon várták, hogy milyen lesz Huszti a Cyranóban, milyen Jágó lesz. Igazi viták voltak: lehetetlen, hogy ezt Huszti játssza, Ádám Ottó teljesen megbolondult, Huszti egy hősszínész! Elképesztő erőt tud adni színésznek, írónak, muzsikusnak, bárkinek, ha a közönség fontosnak érzi azt, amit csinál.

„Ki vagyok? mi? ifjú? öreg? ostoba? tudós? Király vagyok, vagy virágok lovagja?"

– És várják, számon tartják.

– Igen. Tudtam és éreztem, hogy fontosak vagyunk, fontos a munkánk, fontos a színház. Ezt sugallták a nagyszerű kollégák is, ezt sugallta az igazgató személye. Nem arról volt szó, hogy nekem kerestek szerepeket. Mondjuk, egy fiatal férfi színésznek nem nehéz szerepet találni, de e szerepek mindegyike egy-egy rendező álma is volt egyben. Ádám Ottónak például az Oidipusz, az Otelló vagy a Csehovok.

– Azt gondolom, rendező és társulat esetében ez oda-vissza hat. Vagy van egy Hamletem, vagy nincs. Ha nincs, akkor mást kell játszani. Ádám Ottó önben nyilván egyfajta alteregóját, fiatalkori önmagát, színész önmagát látta, erre aztán rengetegen féltékenyek voltak.

– Valószínű. Szeretik azt mondani, hogy ki kinek köszönheti a pályáját. A Kozák Andris köszönhette Kazimir Károlynak…

– Mondjuk, szerintem megölte. Egy rendes darabot nem játszhatott…

– …Iglódy Pista köszönhette Majornak, Huszti Péter köszönhette Ádám Ottónak és így tovább. Ez igaz, de ahogy már említettem, mentoraink elvárták, hogy mi is mindenünket a színháznak adjuk. A legigazibb kapcsolat kétségkívül a miénk volt. Ádám Ottó olyan szerepeket is osztott rám, ami másnak biztos nem jutott volna eszébe. Mondom, zengett a város, amikor Jágót rám osztotta. Hogy én legyek Jágó Bessenyei Feri mellett?! Azt mondta mindenki, hogy na, ezt nem. De Ádám Ottó hitt ebben, elkezdtünk dolgozni, mint az őrültek. Tavasztól egészen októberig. Utána öt évig, amíg utaztunk az előadással a

nagyvilágban. És gyötörtük egymást, Ádám Ottó, Bessenyei és én. És ez nem duma, nem okoskodás volt, hanem ömlött rólunk a víz. Ha ez nem robban be, ha nem sikerül, akkor jött volna egy következő színész. Mert az igazgató hiába áll oda a közönség elé, hiába mondja, hogy ez olyan becsületes fiú, olyan rendes, olyan klassz, tessék őt szeretni. A közönség azt feleli, őt ez nem érdekli, ezt a pasast unom, ez rossz, jöjjön valaki más.

– Erre szokták mondani, hogy a közönséget nem lehet leváltani.

– És nem lehet becsapni.

– Többféle színésztípus van, ön például az intellektuális színészekhez tartozik. Egy okos, vicces kollégája mondta nekem egyszer, hogy tudod, Lili, egy színésznek nem jó, ha nagyon okos. Akkor az embernek kicsit még butítania is kell magát.

– Árt-e a színésznek a műveltség? Volt egy ilyen konferencia az ötvenes években, ezt mindig idézték a régiek. Ami biztos, hogy kell, és ami isteni adomány, az a színpadi humor. Az intellektuális, szemüveges szerepekben, filmekben nem éreztem jól magam. Sokkal boldogabb voltam, ha el tudtam bújni egy hatalmas orr, egy vörös paróka vagy egy rengő pocak mögé. Hogy árt-e a színésznek a

„Othello, Jago, Kálvin János, Szervét Mihály, Abélard és Lear, Armado és Böffen Tóbi urak! Kik vagytok?”

műveltség? Németh László darabjait, Sütő András, Hay Gyula Zsigmondját, Szomory II. Lajos királyát azért egy nagyon buta ember nem tudja eljátszani. Kell egyfajta belső intelligencia ehhez. A Hamlethez is kell. Ezt a vitát tehát én úgy zárnám le, hogy nem árt a színésznek a műveltség, nem baj, ha tanul és műveli magát.

– Nem akarok politizálni, de a korszakot, amelyről beszélünk, az Aczél György által dirigált kultúrpolitika éveiként szokás emlegetni. Nyilván Ádám Ottó intézte a színház minisztériumi ügyeit, de önnek közben el kellett játszania Ságvári Endrét.

– Keleti Marci rendezte, és Illés Gyuri fényképezte! És benne volt Latinovitstól Pécsi Sándorig mindenki. Persze, hogy el kellett játszani. Amúgy a politika mindig is távol állt tőlem, és nem is értek hozzá.

– És nem lépett be a pártba.

– Azt mondta Ádám Ottó, hogy felnőtt emberek vagytok, döntsetek. Teljes mértékben kimaradt a politika az életemből, de még egyetemi rektor koromban is. Meg sem kerestek. De nem voltam hős, csak önző módon egyszerűen nem foglalkoztam vele, mert nem kellett. Amúgy furcsálltam, ma is furcsállom politizáló kollégáimat. Kicsit sajnálom is őket, pláne, ha tehetségesek. Ha tehetségtelenek, akkor rendben van. Egy tehetségnek azonban sokkal fontosabb dolgai lennének a pályán.

– Aczél György megjelent néha a premieren?

– Inkább a huszonötödik, harmincadik előadáson. Azt hiszem, a második sorban ült, nem az elsőben. Emlékszem, egy Shakespeare-vígjátékot egyszer szilveszterkor néztek meg. Kádárral.

– Tényleg?

– Kádárral jöttek ők mindig. Igen. Gondolom, Aczél tudta, mit érdemes megnézni. Biztos elmondta a véleményét a színház vezetőinek, de a színészekkel nem beszélgetett.

– A társalgóba sem ment be?

– Én nem láttam soha.

– Tehát Ádám Ottó intézte ezt is.

– Igen. Ő rengeteg terhet levett rólunk, sok felesleges vitát, indulatot a színházon kívül tartott. Aztán hatvanéves korában azt monda, hogy ennyi, befejeztem.

– Megkeseredett?

– Igen.

– Ez hányban volt?

– Véletlenül 1989-ben. De lehetséges, hogy nem véletlenül, ő ennél sokkal okosabb volt. Tudta, hogy valami más jön, ami már nem az ő világa.

– Mi volt az ön utolsó szerepe a Madách Színházban?

– A Hamlet Poloniusa. Az volt az utolsó szerepem, és a stúdióban játszottunk.

– Ez volt 2006-ban.

– Igen, négy éve.

– Ha újra kezdhetné, lenne most, 2010-ben húszéves, kezdő színész? De nincs Madách Színház! Nincs Ádám Ottó, nincsenek a nagy pályatársak. Az van, ami van. Újrakezdené?

– Nem.

– Miért nem?

– Ami ezen a pályán megtörténhet, azt hiszem, megtörtént velem, meg aztán úgy érzem – és ez valószínűleg a korommal járó morgolódás –, hogy mostanában a színház, sőt talán a kultúra mostohagyerek lett. Színészi életem sok éve alatt hittem és tudtam, hogy előadásainkkal segíteni tudunk az embereknek. Nem a tapsokból, hanem a csendekből éreztem, hogy sikerült valamit átadnom, elmondanom. Olyan gondolatokat közvetíthettem, amelyeket fontosnak tartottam, amelyekről úgy éreztem, az én gondolataim is, amelyekért ma is vállalom a felelősséget.

– Értem. És köszönöm. ■

(A kiemelések Huszti Péter: Kik vagytok, hé! című könyvéből valók.)